የጤናው ዘርፍ የትራንስፎርሜሽን ዕቅድ

የኢትዮጵያ ፌዴራላዊ ዲሞክራሲያዊ ሪፐብሊክ

ጤና ጥበቃ ሚኒስቴር

የጤናውዘርፍራዕይእናተልዕኮ

ራዕይ

- **ጤናማ፣ አምራችና የበለጸጉ ኢትዮጵያውያን ተፈጥረው ማየት**

ተልዕኮ

- **ጥራቱን የጠበቀ፤ ፍትሐዊና ተደራሽ የሆነ የጤና ማበልጸግ፣ በሽታ መከላከል የፈውስ ህክምናና የተሃድሶ ጤና አገልግሎት በመስጠትና በመቆጣጠር የኢትዮጵያውያንን ጤና ደህንነት ወደ ላቀ ደረጃ ማድረስ ነው።**

Strategic Themes of HSTP

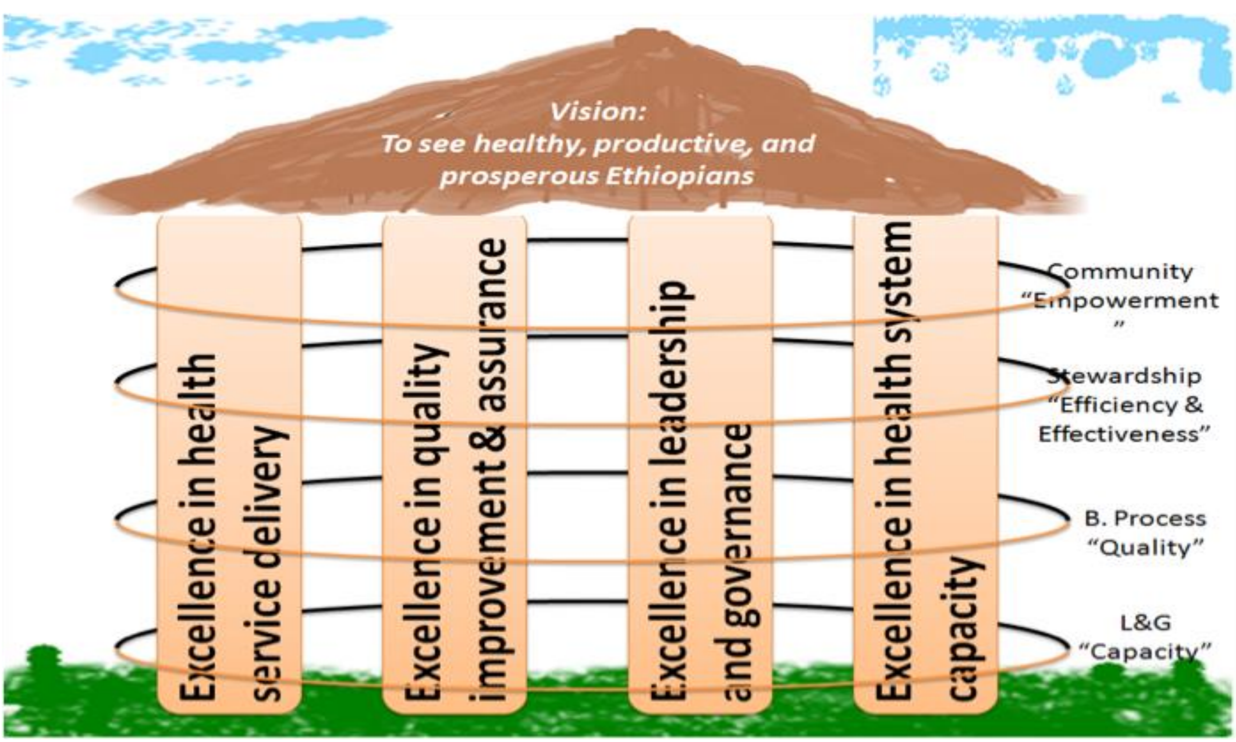

የላቀ ጤና አገልግሎት አሰጣጥ

- የተሟላ
- **ተደራሽነት**
- **ሽፋን**
- ***ቀጣይነት***
- **ምላሽ ሰጪነት**
- **ማስተባበር**

የላቀጥራትማሻሻልናማረጋገጥ

- **ውጤታማነት**
- **አዋጭነት**
- **ተቀባይነት ያለው/ ሕመምተኛ ተኮር**
- **ፍትሀዊ**
- **ደህንነት**
- **ወቅታዊ**

የላቀ አመራርና መልካምአስተዳደር

- መልካም አስተዳደር
- ፍትሀዊና ውጤታማ የሃብት አመዳደብ
- የዘርፉንና ማህበረሰቡን የአመራር ስርዓት ማጎልበት
- የወረዳ ትራንስፎርሜሽን

- አጋርነትና ትብብር
- ዘርፈብዙ ትብብር

የላቀ የጤና ሥርዓት አቅም

- የሰው ኃብት ልማት
- የጤና ተቋማት ግንባታና ዕድሳት
- የሀብት ማሰባሰብ
- የአቅርቦት ሰንሰለትን ማዘመን
- የጤና ቴክኖሎጂና ፈጠራ

የትራንስፎርሜሽን ዕቅዱ ቁልፍ ቃላት

- ጥራትና ፍትሀዊነት
- ሁሉንአቀፍ የጤና ሽፋን
- ትራንስፎርሜሽን
- ጥራትና ፍትሀዊነት
- ሁሉንአቀፍ የጤና ሽፋን
- ትራንስፎርሜሽን

የትራንስፎርሜሽን አጀንዳዎች

- የጤና አገልግሎት ፍትሐዊነትና ጥራትትራንስፎርሜሽን
- የመረጃ አብዮት

- የወረዳ ትራንስፎርሜሽን
- የዘርፉ የሰው ኃይል የጤና አገልግሎቶችን በእንክብካቤ፣ ክብር በተሞላው መልኩ እንዲሁም ሩህሩህ እንዲሆን ማድረግ

የስትራቴጂያዊ ግቦች

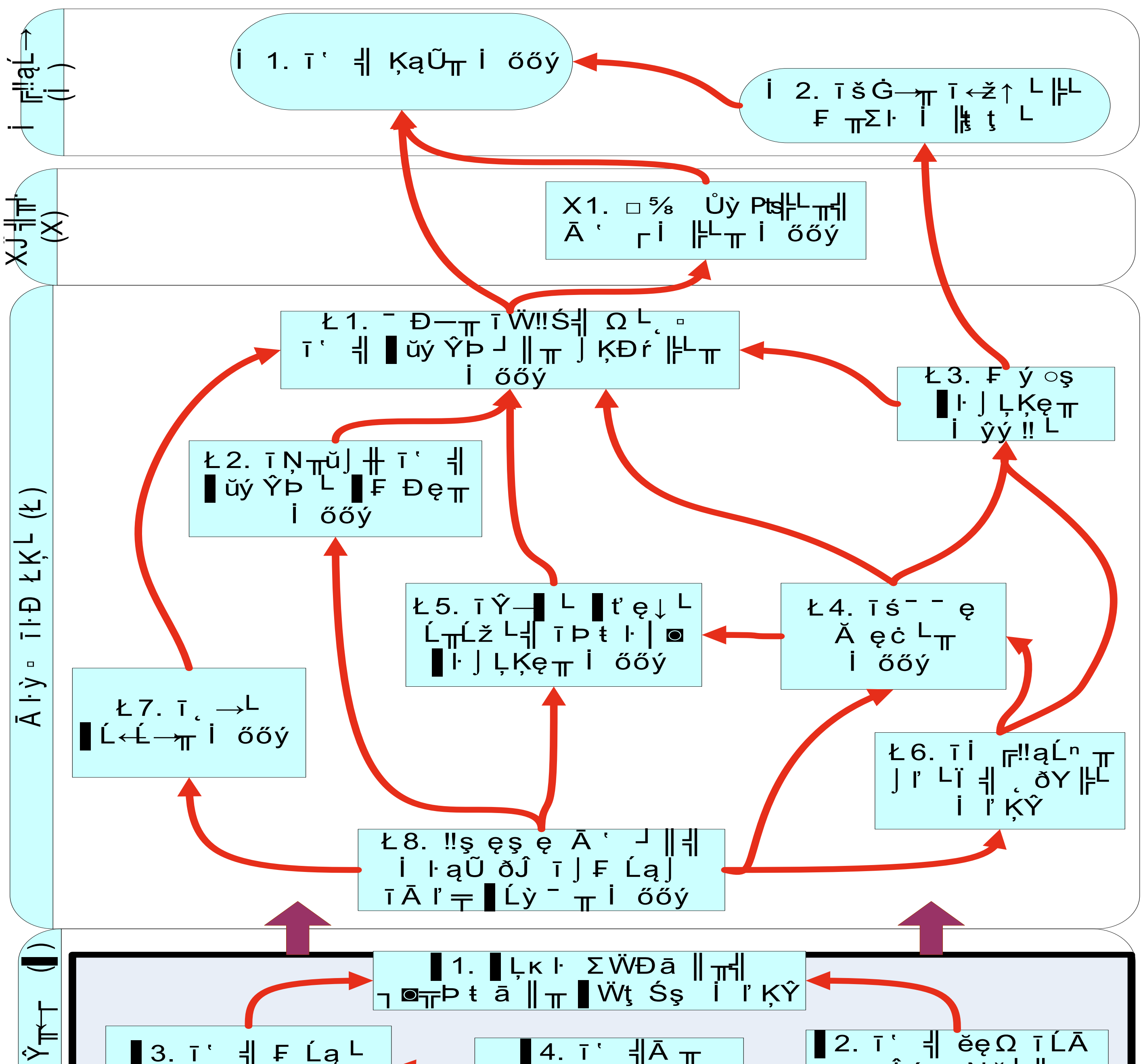

ግብ ማ1 ፡ የጤና ደረጃን ማሻሻል

ይህ ስትራቴጂክ ግብ

- **የህብረተሰቡን የጤና ደረጃ ትኩረት የሚያደርጉና በማሻሻል ልን ደርስበት የሚገባንን ስኬትና ወደ አስቀመጥነው ግብ እንዳንደርስ ማነቆ የሆኑብንን ችግሮች የምናይበት ነው**
- **የህብረተሰቡን ጤና የሚወስኑ ማህበራዊ ሁኔታዎችን ለማካተት ከተለያዩ ዘርፎች ጋር የሚሰሩ ስራዎችን ያጠቃልላል፡፡**

የሚጠበቅ ውጤት:

- **የኑሮ ሁኔታንና ጥራትን ማሻሻል፣ ህመምና ሞት መቀነስ እንዲሁም አማካይ የመኖር የዕድሜ ጣራ መጨመር**

በ2012 መጨረሻ የሚደረስባቸው ግቦች

- **አማካይ የመኖርያ ዕድሜ ጣሪያ ከ 64.6 ወደ 69 ዓመት ማሳደግ፣**
- **የእናቶች ሞት ምጣኔ ከ420 ወደ 199 ከ100,000 በህይወት ከሚወለዱ ህጻናት መቀነስ፣**
- **ዕድሜያቸው ከ5 ዓመትበታች፣የሕፃናትና የጨቅላ ህጻናት ሞት ምጣኔ ከ64, 44 እና 28 ወደ 30, 20 እና 10 ከ1,000 በህይወት ከሚወለዱ ህጻናት መቀነስ**
- **ዕድሜያቸው ከአምስት አመት በታች የሆኑ ሕፃናት መቀንጨር (stunting)፣መቀጨጭ (wasting) እና ዝቅተኛ ክብደት ምጣኔ ከ44በመቶ, 9.7በመቶ እና 29በመቶ ወደ 26በመቶ, 4.9በመቶ እና 13በመቶ መቀነስ**

ግቦች...

- **አዲስ በኤች.አይ.ቪ. የመያዝ መጠን እ.ኤ.አ.2010 ከነበረው ሲነጻጸር ቢያንስ በ60በመቶ መቀነስ እንዲሁም አዲስ በኤች.አይ.ቪ. የሚያዙ ህጻናት መጠንን ዜሮ ማድረግ**
- **በቲቢ ምክንያት የሚከሰት ሞትና አዲስ በቲቢ የመያዝ መጠንን እ.ኤ.አ.2015 ከነበረው ጋር ሲነጻጸር በ35በመቶ እና 20በመቶ መቀነስ**
- **አዲስ በወባ የመያዝ በወባ ምክንያት የሚከሰት ሞት መጠን እ.ኤ.አ.2015 ከነበረው ጋር ሲነጻጸር በ40 በመቶ መቀነስ**
- **በትራፊክ አደጋ ምክንያት ለሚከሰት አደጋ ህክምና አገልግሎት /Stabilize/ መስጠት እንዲሁም ሞት መቀነስ**
- **ተላላፊ ባልሆኑ በሽታዎች የሚከሰት ያለጊዜያቸው የተወለዱ ህጻናትን ሞት አሁን ካለበት በ12.5 በመቶ መቀነስ**

ስትራቴጂክ እርምጃዎች

- ጤና በሁሉም ፖሊሲዎችናስትራቴጂዎች እንዲካተት ማድረግ፤
- ዓለማቀፋ ዊና አህጉራዊ አጋርነትን ማጠናከር፡፡

ማ2. -የማህበረሰቡን ባለቤትነት ማሻሻል

ይህ ስትራቴጂክ ግብ

- ማህበረሰቡን የማብቃት የመጨረሻ ውጤት የሆነውን የራስ ጤና ማምረትን ይመለከታል፡፡
- ጤናን ሊያሻሽሉ የሚችሉ ማህበራዊ፣ ባህላዊ፣ ፖለቲካዊ እና ኢኮኖሚያዊ ሁኔዎችን ማሻሻልና በህብረተሰብ ውስጥ የመረዳዳት ባህልን ማበረታታት፣ በህብረተሰቡ ተንሰራፍተው ላሉ ችግሮች መፍቻ ምቹ የሆኑ አሰራሮችን መቃኘትና ከሌሎች ዘርፎችጋር በአጋርነት መስራትን ያካትታል፡፡

የሚጠበቅውጤት:

- ሞዴልቤተሰብ፣ ሞዴል የልማት ቡድን፣ ሞዴል ቀበሌ እና ሞዴል ወረዳዎች

በ2012 መጨረሻየሚደረስባቸውግቦች

- 80% የሚሆኑቀበሌዎችበሞዴልቀበሌነትይመረቃሉ
- ቢያንስ 3 ሚሊዮንየሚሆኑቤተሰቦችለደረጃ 1 ጤናኤክስቴንሽንፓኬጅየብቃትማረጋገጫፈተናይወስዳሉ
- በአምስትዓመትውስጥከማኅበረሰብአስተዋፅዖ (በዓይነትናበገንዘብ) እስከ 1 ቢሊየንዶላርመሰብሰብ

ስትራቴጂክእርምጃዎች፡

- የሞዴልቀበሌዎችምረቃ
- በጤናኤክስቴንሽንፕሮግራምልኬትመሰረትየሞዴልቤተሰቦችየብቃትመመዘኛማካሄድናየምስክርወረቀትመስጠት
- ራስአገዝንቅናቄመፍጠር
- በጤናተቋማትአስተዳደርቦርድውስጥእናየሕዝብውይይቶችላይየኅብረተሰቡንተሳትፎማረጋገጥ

ግብ ፋ1፦ ወጪቆጣቢነትንናውጤታማነትንማሻሻል

ይህስትራቴጂክግብ

- ፍትሃዊየሀብትድልድል፣ ቀልጣፋየሀብትአጠቃቀም፣ የሀብትልየታናክትትልእናየሀብትቁጥጥርንያጠቃልላል፡፡

የሚጠበቅውጤት:

- ፍትሐዊየሃብትድልድል (Equitable resource allocation)
- የተሻሻለሃብትንአሟጦየመጠቀምአቅም (Absorptive Capacity)
- የተሻሻለወጪቆጣቢየጤናስርዓት (Efficiency)

መለኪያዎችናዒላማዎች

- የፋይናንስአጠቃቀምንወደ 100 በመቶማሳደግ
- ከፍተኛየሆነየጤናወጪ (ከ40በመቶ በላይ) ከ3በመቶ ወደ 2.5በመቶ መቀነስ

ስትራቴጂክእርምጃዎች፡

- የፋይናንስአስተዳደር፣ ግልጸኝነትናተጠያቂነትንለማትፕሮግራምመተግበር
- የተቀናጀየፋይናንስአስተዳደርመረጃስርዓትማስፋፋት፣
- ወቅታዊናቀልጣፋየግዢናየሎጂስቲክአስተዳደርስርዓትማሻሻል፣
- የንብረትአስተዳደርእናስራ-አመራርማጠናከር፣
- የማህበረሰብናህብረተሰብአቀፍየጤናመድንማስፋፋት
- ቀልጣፋጤናተቋማትየገቢማሰብሰብናመጠቀም
- የቀልጣፋአሰራርቱርፋት (Efficiency Gain)
- መደበኛየፋይናንስናየአፈጻጸምኦዲት

ሂ1፡- ጥራቱንየጠበቀየጤናአገልግሎትእናፍትሐዊተደራሽነትንማሻሻል

ይህ ስትራቴጂክግብ

- ጥራትያለውየጤናአገልግሎትፍትሃዊተደራሽነትማሻሻልንየሚመለከትሲሆንሁሉንምክልሎች፣ ማህበረሰብ፣ ዘር፣ ፆታ፣ አካልጉዳተኛነትናሃብትንሳይለይአገልግሎቱንበእኩልደረጃተደራሽ ማድረግንይመለከታል፡፡
- ከፍተኛውጤትየሚያስገኙየህክምናአገልግሎቶችተጠቃሚነትሽፋን ማሳደግይጠይቃል፡ የሚጠበቅውጤት:
- የተሻሻለየጤናአገልግሎትአጠቃቀም
- የተሻሻለዋናዋናየጤናፕሮግራሞችፍትሐዊተደራሽነት

<u>የስነተዋልዶ፣የእናቶች፣የጨቅላህፃናተ፣የህጻናት፣የአፍላወጣቶችናየወጣቶችጤና</u>

- የቤተሰብዕቅድአገልግሎትተጠቃሚዎችንምጣኔ (CPR) ከ42% ወደ 55% ማሳደግ፣
- አጠቃላይየውልደትምጣኔን (Total Feretility Rate) ከ4.1 ወደ 3 መቀነስ፣
- የቅድመወሊድክትትልቢያንስ 4 ጊዜያገኙነፍሰጡርእናቶችሽፋን ከ68 በመቶወደ 95 በመቶማሳደግ
- በሰለጠነባለሙያየወሊድአገልግሎትያገኙእናቶችሽፋን ከ60 በመቶወደ 90 በመቶማሳደግ፣
- ኤች. አይ. ቪ. ከእናትወደልጅእንዳይተላለፍየፀረኤችአይቪመድሀኒትየሚወስዱእናቶችሽፋንከ59በ95 በመቶማሳደግ
- ሙሉለሙሉክትባትያገኙህጻናትሽፋን ከ84በመቶ ወደ95በመቶ ማሳደግ
- ከወሊድጋርየተያዘየፊስቱላህመምንከሁሉምአስቸጋሪምጦችውስጥ ከ1% በታችማውረድ፣

<u>ስትራቴጂክእርምጃዎየስነተዋልዶ፣የእናቶች፣የጨቅላህፃናት፣የህጻናት፣የአፍላወጣቶናየወጣቶችጤና</u>

- የቤተሰብዕቅድመረጃናአገልግሎቶችንለሁሉምተደራሽማድረግ

- የድህረወሊድየቤተሰብዕቅድአገልግሎትንበሁሉምወረዳዎችማስፋፋት
- መሰረታዊየሆኑከፍተኛፋይዳያላቸውንየእናቶች፣የጨቅላህጻናትናየህጻናትየጤናአገልግሎቶችንሙሉበሙሉተደራሽማድረግ
- ክብርየሚሰጥናየተሟላየእናቶችየጤናክብካቤአገልግሎትአሰጣጥንበሁሉምጤናተቋማትማስፋፋት
- ከወሊድጋርተያይዞየሚከሰትየፌስቱላህመምንማጥፋት፤ከዚህበፊትየነበሩትንማክምናእንዲሁምከዚህበፊትየነበሩየፊስቱላናየፔልቪክኦርጋንፕሮላፕስ (pelvic organ prolapse) ኬዞችንማጥራት
- የመደበኛክትባትፕሮግራምማሻሻያኢኒሼቲቭትግበራንማጠናከር

<u>ስትራቴጂክእርምጃዎች...</u>

<u>ስርዓተምግብ</u>

- የህብረተሰብአቀፍስርዓተምግብፕሮግራሞችናየመጀመሪያዎቹ 1000 ቀናትኢኒሼቲቮችንማስፋፋት
- የሰቆጣስምምነት “የህጻናትየምግብእጥረትበሽታይብቃ” መርህንመተግበር

ተላላፊናተላላፊያልሆኑበሽታዎችቁጥጥር

- የኤች.አይ.ቪስርጭትንየመከላከልስራዎችንበተላይለወጣቶችናይበልጥተጋላጭለሆኑየህብረተሰብክፍሎችትኩረትሰጥቶማስፋፋት
- የFast-Track Cities እርምጃዎችንመተግበር
- የተቀናጀናተገልጋይተኮርየሆነየቲቢመከላከልናህክምናአገልግሎትትግበራንማጠናከር

- የስጋደዌበሽታጫናንመቀንስናጥራትያለውአገልግሎትተደራሽነት ማሻሻል
- የወባበሽታንለመከላከልናለማከምየሚሰሩስራዎችንማስፋፋትናለ ሁሉምተደራሽማድረግ
- በተመረጡወረዳዎችወባንየማጥፋትስትራቴጂትግበራንማፋጠን
- የተቀናጀትኩረትየሚሹየቆላበሽታዎችቁጥጥርስርዓትንማጠናከር
- የትራኮማቀዶህክምናማካሄድናዘላቂየሆነተቋማዊአቅምመፍጠር
- ተላላፊያልሆኑበሽታዎችንመከላከልናቁጥጥርላይየጤናማበልጸግስ ራዎችፕሮግራምማቋቋም
- የአዕምሮጤናህክምናከመሰረታዊየጤናአገልግሎቶችጋርሙሉለሙ ሉማቀናጀትናአገልግሎትአሰጣጡንምያልተማከለማድረግ

<u>ስትራቴጂክእርምጃዎች...</u>

<u>ሃይጅንናየአካባቢጤና</u>

- የከተማሀይጂንናሳኒቴሽንፕሮግራምንመተግበር
- ማህበረሰብእናትምህርትቤትመርአጠቃላይሳኒቴሽንእናየሳኒቴሽንግ ብይትትግበራንማስፋፋት
- የአየርንብረትለዉጥእናብክለትየሚያስከትለዉንችግርለመቀነስብ ሎምለመከላከልዉጤታማየሆኑስልቶችንመንደፍእናመተግበር

የህክምናአገልግሎት

- የፊዚዮቴራፒናየመልሶማቋቋምአገልግሎቶችንተደራሽነትማስፋፋት

- የድንገተኛህክምናአገልግሎትንበቅድመሆስፒታልናበሆስፒታልከሚ ሰጡአገልግሎቶችጋርጨምሮማጠናከር
- መሰረታዊየቀዶህክምናአገልግሎቶችንማስፋፋት
- የዲያግኖስቲክናኢሜጂንግ (የላብራቶሪእናየውስጣዊሰውነትክፍልአነስቶመመልከቻ) አገልግሎቶችንማሻሻል
- የስፔሻሊቲ /የላቀህክምናአገልግሎቶችንተደራሽነትማሻሻል
- የተቋማትየቅብብሎሽስርአትንናየርስበርስክሊኒካልሜንተርሽፕንማ ሻሻል
- የደምናየደምተዋፅኦዎችአቅርቦትናአጠቃቀምንማሻሻል
- ጽዱናምቹየጤናተቋማትኢኒሼቲቭትግበራንማሻሻል

ሂ2፡- የጤናእናጤናነክአደጋዎችአስተዳደርንማሻሻል

- <u>ይህስትራቴጂክግብ</u>
- አደጋዎችንመከላከል፣ ማቅለል፣ በወቅቱመረዳትናበጤና፣ በፖለቲካ፣ በኢኮኖሚውናበማህበረሰብደህንነትላይበቀጥታወይምበተዘዋዋሪ ጉዳትሊያመጡየሚችሉአደጋዎችንበመለየትፈጣንምላሽመስጠትን የሚያካትትሲሆንአደጋዎችናችግሮችንበመቀነስናአፋጣኝምላሽበመ ስጠትሌሎችበጤናውዘርፍልንደርስባቸውየተቀመጡግቦችንናዕቅዶ ችንለማሳካትያስችለናል፡፡
- <u>የሚጠበቅውጤት:</u>

- የቀነሰየወረርሽኝክስተትናበአደጋዎችናበወረርሽኞችምክንያትየሚከሰትጉዳትመጠን

<u>ስትራቴጂክእርምጃዎች</u>

- <u>በድንገተኛአደጋዎችቅነሳ፣ምላሽመስጠትናየተጎዱትእንዲያገግሙየማድረግሂደትንለማሻሻልየቅንጅትናአጋርነትስራማጠናከር፣</u>
- በየደረጃውጤናማባህልን፣ደህንነትናአደጋንመቋቋምለማሻሻልትምህርትናመረጃተደራሽማድረግ
- ወቅታዊየሆነየስጋትዳሰሳ (አደጋዎችን፣ተጋላጭነትናምላሽየመስጠትአቅም)፣ቅድመማስጠንቀቂያማጠናከርናየህብረተሰብጤናአደጋዎችተጋላጭነትፕሮፋይልካርታለሁሉምወረዳችማዘጋጀት
- መሰረታዊየሆኑየጤናእናየጤናስርዓቱንጠንቆችመቀነስ
- አስቀድሞበመከላከል፣ፈጣንምላሽበመስጠትእናየህብረተሰብጤናአደጋዎችጉዳትእናተፅእኖለመቀነስየሚያስችልሁለገብየሆነየአደጋክስተትሥጋትሥራአመራርሥርዓትንማጠናከር፤
- የተገቢውጊዜቅኝትናዳሰሳ፤ወቅታዊየክትትልዘዴዎችንማጠናከር (ለምሳሌኤሌክትሮኒክስዳሰሳናቅኝት፣የላቦራቶሪየግንኙነትመረብንከቅኝትናዳሰሳውጋርማስተሳሰር)
- የድንገተኛአደጋዎችኦፕሬሽንማዕከላትንማቋቋም
- አገሪቱያላትንየድንገተኛአደጋክስተቶችምላሽአሰጣጥለማጠናከርትክክለኛስብጥርያለውአገርአቀፍየድንገተኛአደጋክስተቶችየሰውኃይልማቋቋም

<u>ሂ3፡- መልካምአስተዳደርንማጎልበት</u>

<u>ይህግብ</u>

- በጤናዘርፍስምንቱንየመልካምአስተዳደርመርሆች (የህግየበላይነት፤ ግልጸኝነት፣ አካታችነትናፍትሃዊነት፣ ምላሽሰጪነት፣ አዋጪነትናውጤታማነት፣ ተጠያቂነትንማረጋገጥ፤ ሁሉንአሳታፊነት) ተግባራዊማድረግማለትነው፡፡
- መልካምአስተዳደርእንዲሰፍንየመንግስትጠንካራአመራርናቁርጠኝ ነት፣ የሲቪልማህበራትጠንካራተሳትፎእንዲሁምየግሉዘርፍአጋርነትያስ ፈልጋል፡፡
- በጤናውዘርፍየመልካምአስተዳደርውጤታማየጤናአገልግሎትአሰ ጣጥንያጎለብታል፡፡

የሚጠበቅውጤት:

- በጤናውዘርፍበየደረጃውየሰፈነመልካምአስተዳደር

<u>ስትራቴጂክእርምጃዎች</u>

- ቁርጠኛእናየህዝብአገልጋይነትመንፈስያለውየጤናባለሙያለማፍራ ትእንዲችሉየአመራሩንአቅምማጎልበት፣
- የህሙማንናየዜጎችቻርተርትግበራንማጠናከር
- የህብረተሰብጤናአመራሮችማሰልጠኛማዕከላትማቋቋም (Incubation Center)
- በጤናውዘርፍስርዓተጾታንማካተትእናሴቶችንወደአመራርቦታበማ ምጣትየስርዓተ-ጾታፍታዊነትንማረጋገጥ፣

- የአገልግሎትአሰጣጥኢ-ፍትሐዊነትንለመቀነስልዩድጋፍለሚሹክልሎችልዩናቁልፍችግሮችላይትከረትያደረገድጋፍመስጠት፣
- የጤናተቋማትአገልግሎትንበተመለከተየህብረተሰቡንተሳትፎለማሳደግስብሰባዎችንማጠናከር
- የካይዘንፍልስፍናሪፎርምትግበራዎችንበማጠናከርበጤናውዘርፍለጥራትማሻሻያጥቅምላይማዋል፣
- በጤናተቋማትአፈጻጸምናአገልግሎትአሰጣጥላይህብረተሰቡንናሲቪልማህበራትንበማሳተፍተጠያቂነትናግልጸኝነትንማስፈን (የማህበረሰብስኮርካርድ)

<u>ሂ4፡- የቁጥጥርሥርዓትንማሻሻል</u>

- <u>ይህስትራቴጂክግብየመንግስትናመንግስታዊያልሆኑድርጅቶችየሀገሪቱንህግናደንብተከትለውየወጡስታንዳርዶችመሰረትየጤናአገልግሎትመስጠታቸውንለመቆጣጠርየሚያስችልስርዓትለማጎልበትውጤታማ፣ ግልጽናተጠያቅነትስርዓትመተግበርያስፈልጋል፡፡</u>

<u>የሚጠበቅውጤት:</u>

<u>ደህንነታቸውናጥራታቸውየተረጋገጠጤናናጤናነክምርቶችናአገልግሎቶች</u>

<u>ስትራቴጂክእርምጃዎች</u>

- <u>ድንገተኛአደጋዎችንጨምሮበአጠቃላይበምግብሰንሰለትውስጥየምግብደህንነትአደጋንምላሽለመስጠትናለመቆጣጠርበቂየሆነየምግብስርዓትናመሰረተልማትመዘርጋትናበዘላቂነትማስቀጠል</u>

- የምግብናመድሃኒትቅድመፈቃድእናድህረፈቃድአሰጣጡንግልጸኝነት፣ተጠያቂነት፣ቀላጣፋናውጤታማነትበማሻሻልኢንስፔክሽንስርዓቱንትራንስፎርምማድረግ
- አቅምንበማጠናከርናፈጣንየክትትል (Fast Track) ስትራቴጂዎችንበመተግበርናበሳይንሳዊየፍተሻዘዴየምግብናየመድኃኒትደህንነት፣ፈዋሽነትናጥራትተጠብቆምዝገባበማካሄድየተወዘፉ (Backlog) የሰነድክምችትናየቅድመ-ገበያናሙናፍተሻዜሮማድረስ
- የመድኃኒትማምረቻዎች፣ማከማቻመጋዝኖች፣ማከፋፈያዎች፣ዲስፐንሰሪዎችወቅቱከሚጠይቃቸውመመዘኛዎችናመመሪያዎችጋርየተጣጣሙየመልካምአምራችነትተሞክሮ፣የመልካምክምችትተሞክሮ፣የመልካምማከፋፈልተሞክሮናየመልካምፋርማሲአገልግሎትተሞክሮየሚጠይቃቸውንሁሉምቅድመሁኔታዎችመሟላታቸውንማረጋገጥ፣
- ወጥበሆነመልኩስጋትንመሰረትአድርገውየሚከናወኑኢንስፔክሽኖችመታቀዳቸውን፣መካሄዳቸውን፣ተደራጅተውበሰነድመቀመጣቸውንእናተገቢውክትትልመከናወኑንለማረጋገጥየጥራትአስተዳደርስርዓቱንማጠናከር፣

ስትራቴጂክእርምጃዎች…

- የጥራትቅኝትማካሄድበሚያስችልአቅምብሔራዊጥራትቁጥጥርላቦራቶሪንማጠናከር፣
- በገበያላይያሉምርቶችንጥራትለመቆጣጠርናቀልጣፋየመሰብሰብስርዓትለሟቋቋምስጋትንመሰረትያደረገየኢንስፔክሽንናየናሙናአወሳሰድስርዓትመተግበር
- ጸረ-ጥራትየጎደለመድኃኒት (Anti-Counterfiet) ፕሮግራምንመተግበርእንዲሁምትብብሩንማጠናከር፣
- መድሃኒቶችወደገበያእንዲገቡየተቀመጠላቸውንዝርዝርመስፈርትእንዲያሟሉየእያንዳንዱንባችምርትጥራትቁጥጥርማጠናከር፣
- ፋርማኮቪጂላንስንማጠናከርእንዲሁምከክሊኒካልቅኝትጋርማስተሳሰር፣
- የደምናየደምውጤቶች፣የሰውአካልክፍል (Tissues and Human Organs) የጥራትናደህንነትደንብንማጠናከር፣
- የጸረ-ተህዋሲያንመድሃኒቶችብግርነትንለመከላከልፕሮግራምመተግበር፣
- ብቃትያለውናተጠያቂየሆነየቁጥጥርባለሙያማልማትናማቆየት
- የጤናባለሙያዎችንቁጥጥርግልጸኝነት፣ተጠያቂነት፣ፍትሐዊናወጥበሆነመልኩማጠናከር፣
- በተቋማትየሚሰጠውንአገልግሎትጥራትለማረጋገጥየክሊኒካልኦዲቶችንማስተዋወቅናማስፋፋት

<u>ሂ5፡- የመድሃኒትአቅርቦትሰንሰለትናሎጂስቲክስአስተዳደርንማሻሻል</u>

ይህስትራቴጂክግብ

- ዋናዋናበሽታዎችንለመከላከልናለማከምጥራትያለው፤ ደህንነቱየተጠበቀ፤ ፈዋሽመሰረታዊመድኃኒትበተመጣጣኝዋጋመቅረባቸውንያረጋግጣል።
- ከዚህበተጨማሪምየመድኃኒትብክነትመቀነስናአግባብነትያለውየመድኃኒትአጠቃቀምያረጋግጣል።
- ጠንካራየአቅርቦትሰንሰለትበውጤታማየሎጂስቲክአስተዳደርስርዓትሲታገዝትክክለኛጥራትያለውምርት፣ በትክክለኛመጠን፣ በትክክለኛውይዞታ፣ በትክክለኛውቦታ፣ በትክክለኛውግዜናበተመጣጣኝዋጋመቅረቡንያረጋግጣል።

<u>የሚጠበቅውጤት:</u>

ያለማቋረጥየቀረቡጥራታቸው፣ ደህንነታቸው፣ ፈዋሽነታቸውናአዋጭነታቸውየተረጋገጠየመሰረታዊመድኃኒቶችእንዲሁምአግባብባለውመንገድጥቅምላይመዋላቸውንየተረጋገጠመድኃኒቶች

ስትራቴጂክእርምጃዎች

- የመሰረታዊመድኃኒቶችመረጣ፣ምጠናእናየግዢሂደትንቅልጥፍናማሻሻል
- የመጋዘን፣የክምችት፣የተሸከርካሪስምሪትናየመድኃኒትስርጭትአስተዳደርስርዓትንዘመናዊማድረግ፣
- የተቀናጀየመድኃኒትአቅርቦትአስተዳደርመረጃስርዓትንማስፋፋት
- ኦዲትየሚደረግየመድኃኒትእንቅስቃሴእናአገልግሎትስርዓትበሁሉምጤናተቋማትውስጥማስፋፋት፣

- የኮሚዩኒቲፋርማሲዎችንማስፋፋት
- የመሰረታዊመድኃኒቶችዋጋየዜጎችንየመክፈልአቅምያገናዘበለማድረግአዳዲስስልቶችንበመተግበርገበያውንመግራት
- የመድኃኒትብክነትንለመቀነስስልቶችንመተግበርእንዲሁምየተቀናጀአገልግሎትየማይሰጡመድኃኒቶችአወጋገድስርዓትመተግበር
- አግባብነትያለውየመድኃኒትአጠቃቀምንማስተዋወቅናማበረታታት
- የመድኃኒትተደራሽነትንማሻሻል፤ጥራትላላቸውየአገርውስጥምርቶችትኩረትበመስጠት - የጥሩአመራረትሂደትፍኖተካርታመተግበር (Good manufacturing Practice road map)

<u>ስትራቴጂክግብ ሂ6፡- የማኅበረሰቡንተሳትፎማጎልበት</u>

- ይህስትራቴጂክግብበኅብረተሰቡጤናአጠባበቅላይግንዛቤመፍጠር፣ ዕውቀትናክህሎትበማስተላለፍየባህርይለውጥእንዲመጣማድረግእንዲሁምሕብረተሰቡበዕቅድዝግጅት፣ በአፈፃፀም፣ በክትትልናግምገማወቅትሙሉተሳታፊመሆኑንማረጋገጥናየራሱንጤናእንዲያመርትማስቻልንያካትታል፡፡

<u>የሚጠበቅውጤት:</u>

- <u>የማኅበረሰብባለቤትነት፤የራሱንጤናበራሱየሚወስንማኅብረሰብ</u>
- <u>ጤናማየባህሪለውጥ</u>
- <u>የራሱንጤናማምረትየቻለቤተሰብ</u>

<u>ስትራቴጂክእርምጃዎች</u>

- የሁለተኛውንትውልድየጤናኤክስቴንሽንፕሮግራምመተግበር
- የከተማናአርብቶአደርየጤናኤክስቴንሽንፕሮግራምመከለስናመተግበር
- የጤናልማትሰራዊቱንበማጠናከርግለሰቦችን፣ቤተሰቦችንብሎምማኅበረሰቡንማብቃትናየተሻለየጤናግብለማምጣትየራሳቸውንአስተዋፅዖእንዲያበረክቱማስቻል
- የአገልግሎትጥራቱንለማሻሻልኅብረተሰቡበጤናእናበጤናሥርዓቱላይያለውንዕውቀትማሳደግ
- በመረጃላይየተመሰረተየጤናአጠባበቅትምህርትናተግባቦትንማሳደግ
- ኅብረተሰቡለጤናሥርዓቱየሚያደርገውአስተዋፅዖዋጋእንዳለውበማሳየትየጤናሥርዓቱንተዓማኒነቱንመገንባትናሕዝባዊተጠያቂነትንማጠናከር

ሂ7፡- የሃብትአሰባሰብንማሻሻል

- የዚህስትራቴጂክግብከአገርውስጥናከዓለምአቀፍምንጮችሀብትበማሰባሰብዙሪያተሻጋሪእይታ (Proactive) በሆነአቀራረብፋይናንስማፈላለግነው፡፡

የሚጠበቅውጤት:

- ሁሉን-አቀፍየጤናአገልግሎትተደራሽነት፣ ጥራትናፍትሀዊነትለማረጋገጥየተሰበሰበለጤናመዋዕለ-ንዋይእናበጤናአገልግሎትወጪሳቢያከሚመጣየከፋየኢኮኖሚጫናመታደግየቻልናቸውዜጎች፡፡

ስትራቴጂክእርምጃዎች

- መንግስትለጤናውዘርፍየሚመድበውንበጀትድርሻእንዲጨምርጥረትማድረግ፤
- የጤናክብካቤገንዘብማግኛስልትማሻሻያፕሮግራምትግበራንማጠናከር
- የጤናመድህንስርዓትንማስፋፋት (ማህበራዊናየማህበረሰብአቀፍየጤናመድንስርዓቶች)
- ወትሮ-ዝግጁናበፈጠራየታጀበ (Proactive and Innovative) የሆኑአዳዲስየአገርውስጥየፋይናንስአማራጮችንመተግበር
- የጤናአጋርነትናትብብርንማሻሻል (DPs, CSOs/NGOs, PPPH, FBOs).
- የኃብትክትትልናአስተዳድርንማጠናከር (Resource Tracking and Managment)
- በጋራተጠያቂነትእናመተማመንላይየተመሰረተየውጪግብዓትአሰባሰብማናበብ

ሂ8፡ በምርምርውጤትናማስረጃላይየተመሰረተየውሳኔአሰጣጥንማሻሻል

- ይህስትራቴጂክግብየውሳኔአሰጣጡንለማሻሻልመረጃማመንጨት፣ መተርጎምእናስርጭትማሻሻልንይመለከታል፡፡

የሚጠበቅውጤት:

- በመረጃላይየተመሰረተየውሳኔአሰጣጥ
- ጥራትባለውመረጃላይየተመሰረተየአፈጻጸምመሻሻሎችናፋይዳ

ስትራቴጂክእርምጃዎች

- የአንድዕቅድአንድበጀትናአንድሪፖርትመርህንበሁሉምደረጃመተግበር
- በማስረጃላይየተመሰረተ፣በሳይንስየተደገፈየፖሊሲውሳኔናየዕቅድስርዓትመቅረጽናመተግበር
- የመደበኛሪፖርትናየአፈጻጸምክትትልስርዓትንማጠናከር
- የሰርቬይናቅኝትስርዓትንማጠናከር
- በየደረጃውየመረጃትንታኔናለውሳኔየመጠቀምባህልንለማሻሻልለጤናተቋማት፣ለወረዳዎች፣ዞኖችእናክልሎችየአቅምግንባታስራመስራት
- ድጋፋዊጉብኝትናየቁጥጥርስራዎችንማከናወን
- መደበኛየመረጃጥራትየማረጋገጥእናኦዲትማከናወን
- በማስረጃላይየተመሰረተአሰራርንለማጠናከርመሰረታዊናችግርፈቺ (Basic and operational Research) ጥናቶችንማካሄድ፤
- የዕውቀትስርጸትናአስተዳደርንማስተዋወቅናተቋማዊማድረግና
- የወሳኝኩነቶችምዝገባናበአገርአቀፍደረጃለማስፋፋትናመረጃዎቹንለዕቅድናፕሮግራምለመጠቀምከሚመለከታቸውተቋማትበጋራመስራት

<u>**አ1፡ አዳዲስቴክኖሎጂዎችንእናፈጠራዎችንአጠቃቀምማሳደግ**</u>

- የዚህስትራቴጂክግብያሉትንቴክኖሎጂዎችመጠቀምን፣ አዳዲስቴክኖሎጂዎችንማስተዋወቅ፣ የቴክሎጂሽግግርናእድገትንእንዲሁምአገርበቀልቴክኖሎጂዎችንማሳደግናመጠቀምንያጠቃልላል፡፡

በተጨማሪምምርቶችናአገልግሎቶችንየሚያቀላጥፉየተሻሻሉየአሰራርስልቶችንመቀየስንይይዛል

የሚጠበቅውጤት:

- ብቁናውጤታማየሆነየጤናውስርዓትውስጣዊአሰራርእናራስንመቻል

<u>**ስትራቴጂክእርምጃዎች</u>

- <u>ጥራትያለውየህክምናመሳሪያዎችተደራሽነትንለማረጋገጥየህክምናአሰጣጥመመሪያተመርኩዞየመሰረታዊህክምናመሳሪያዎችመዘርዝርማዘጋጀት</u>
- <u>የቴክኖሎጂሽግግርንለማበረታታትደንቦችንማሻሻል</u>
- የጥናትናምርምርተቋማትባለሙያዎችእናየላበራቶሪአቅምንማዳበርእናከኢንዱስትሪጋርያለውንቁርኝትማጠናከር
- የባዮሜዲካልኢንጂነሮችናቴክኒሻኖችንስልጠናናትምህርትማጠናከርናማስፋፋት
- የህክምናቁሳቁሶችየጥገናማዕከልማቋቋም
- አለምዓቀፍዕውቀቶችንከሀገራችንተጨባጭሁኔታጋርለማጣጣም፣ድጋፎችግልጽነትናተጠያቂነትበሞላበትመልኩለውሳኔአሰጣጥእንዲረዱየቴክኖሎጂዎችንዳሰሳየሚያደርግአገርአቀፍአቅምመፍጠር፣
- ባዮቴክኖሎጂንበጤናውዘርፍለመጠቀምእናየባህልህክምናንለማዳበርስልቶችንመምረጥናመተግበር
- ከዓለምአቀፍገበያአዳዲስግኝቶችንየዕውቀትናቴክኖሎጂሽግግርንለማበረታታትግራንድቻሌንጅስኢትዮጵያማቋቋም

<u>አ2፡ - የጤናዘርፍየሰውሀብትልማትናአስተዳደርንማሻሻል</u>

- **የዚህስትራቴጂክግብየሚያጠቃልለውየሰውኃይልዕቅድ፣ ልማትናአስተዳደርነው፡፡ የሰውኃይልአስተዳደሩበዋናነትትኩረትየሚያደርገውፍላጎትንመሰረትያደረገቅጥር፣ የባለሙያዎችምደባ፣ የአፈጻጸምክትትልናየማበረታቻስርዓትላይነው፡፡**

የሚጠበቅውጤት:

- **በቂመጠንየቀረበብቃትያለው፣ የተነቃቃእናቁርጠኛየሆነየጤናባለሙያ**

<u>ስትራቴጂክእርምጃዎች</u>

- **በፍላጎትላይየተመሰረተየባለሙያዎችስልጠናናምርትንማስፋፋት**
- **ቀልጣፋና፣ውጤታማእናዘላቂየሆነተከታታይየባለሙያዎችተከታተይየሥራላይየሙያተኛብቃትየማሰደግበመተግበርየባለሙያዎችንብቃትማሻሻል**
- **ሁሉንምሆስፒታሎችዲግሪባላቸውነርሶችበተለይምበስፔሻሊትነርስንግየሰለጠኑነርሶችማሟላት**
- **ለሁሉምቅድመ-ስራስልጠናፕሮግራሞችጥራትለማሻሻልለሚደረገውጥራትቁጥጥርድጋፍማድረግ**
- **ሁሉንአቀፍየጤናውየሰውሀብትመረጃስርዓት(HRIS) ማቋቋም**
- **የልተመጣጠነናየጤናአገልግሎትተጠቃሚንመዕካልያላደረገየባለሙያዎችስርጭትበአካባቢ፤በሙያደረጃናአይነት፤በጾታስብጥርየተመጣጠፍትሃዊማድረግ**

- <u>የጤናዘርፍሰራተኛማበረታቻናበስራላይየማቆያመንገዶችንማጠና ከር</u>
- <u>የባለሙያዎችንአፈጻጸምናምርታማነትንመጨመር</u>

<u>**አ3፡ የጤናመሰረተልማትንማሻሻል**</u>

- **የዚህስትራቴጂክግብጤናናጤናነክተቋማትንማስፋፋትናደራጀቸው ንየጠበቁማድረግንያካትታል። ለተገልጋዮች (በተለይምለሴቶችናልዩፍላጎትላላቸውሰዎች) ምቹናደረጃውንየጠበቀጤናናጤናነክተቋማትዲዛይንማዘጋጀት፣ መገንባት፣ ማደስ፣ ማሻሻል፣ በህክምናመሳሪያዎችናበቁሳቁስማሟላት፣ ማስተዳደርእናማስፋፋትንይጨምራል።**

የሚጠበቅውጤት:

- **ደረጃውንየጠበቀአገልግሎትየሚሰጡእንዲሁምበመረጃናኮሚኒኬ ሽንቴክኖሎጂየተደራጁጤናናጤናነክተቋማት።**

ስትራቴጂክእርምጃዎች

- **አገርአቀፉንስታንዳርድለማሟላትእናጥራትያለውየጤናአገልግሎት ተደራሽነትንለማሻሻልጤናተቋማትንማስፋፋት**
- **ጤናተቋማትንበወቅቱለመጠገንናለማደስየሚያስችልአቅምመፍጠ ር**
- **አስፈላጊየሆኑአገልግሎቶችንአቅርቦትማሻሻል (ውኃ፣መጸዳጃ፣መብራት፣የደረቅቆሻሻማቃጠያናየእንግዴልጅመከ ማቻ)፤**

- የጠቅላላእናሶስተኛደረጃሆስፒታሎችዲዛይንማዘጋጀትናፍትሐዊየሆነስርጭትእንዲኖራቸውማድረግ፣
- በግልናመንግስትአጋርነትስትራቴጂበመታገዝአዲስአበባውስጥየህክምናመንደር (Medical City) መገንባት
- ሶስተኛደረጃየህጻናትሆስፒታልመገንባት
- ብሔራዊየመረጃልውውጥቋት/ዳታቤዝማዘጋጀት፤
- የህክምናመገልገያመሳሪያዎችን፣ግንባታዎችንና የICT ስታንዳርድውደሀገርሁኔታበማምጣትተግባርላይማዋል፤

<u>አ4፡ የጤናፖሊሲአተገባበርናአሰራርንማሻሻል</u>

- <u>የዚህስትራቴጂክግብየጤናናጤናነክፖሊሲዎች፣ አዋጆች፣ ደንቦች፣ መመሪያዎች፣ ስታንዳርዶች፣ አቅጣጫዎችናተያያዥነትያላቸውንየህግማዕቀፎችተከታታይነትባለውመልኩእየተነተኑበማሻሻልየጤናውንስርዓትማጠናከርናጤናንበሁሉምፖሊሲዎችማስረጽንይመለከታል።</u>

<u>የሚጠበቅውጤት:</u>

- <u>የጤናውዘርፍአሰራርእንዲጎለብትየተፈጠረምቹፖሊሲናየህግማዕቀፍ</u>

<u>ስትራቴጂክእርምጃዎች</u>

  - ጥራትያለውየጤናአገልግሎትፍትሐዊተደራሽነትለማረጋገጥምቹየህግማዕቀፎችንእናፖሊሲዎችንማዘጋጀት
  - በዘርፉያለውንየአገልግሎትአሰጣጥኢ-ፍትሐዊነትለመዳሰስናለመከታተልእንዲሁምየተገኙትንክፍተቶችለመሙላትየሚያስችሉዘዴዎችንመተግበር

- ለዓየርንብረትለውጥየማይበገርናመቋቋምየሚያስችልማዕቀፍማዘጋጀት፣ማሰራጨትእናመተግበር
- የጤናአገልግሎትንለሁሉምዜጎችለማዳረስየሚረዱፖሊሲዎችን፣ስታንዳርዶችን፣የህግማዕቀፎችን፣ማኑዋሎችንናመመሪያዎችንማዘጋጀትናማሰራጨት

<u>የጤናውዘርፍየትራንስፎርሜሽንዕቅድ</u>

<u>የትራንስፎርሜሽንአጀንዳዎች</u>

<u>የጤናአገልግሎትፍትሐዊነትናጥራትትራንስፎርሜሽን</u>

የጤናአገልግሎትፍትሐዊነትናጥራት

- የጤናአገልግሎትፍትሐዊነትየጤናአገልግሎትንለሁሉምተደራሽማ ድረግሲሆንይህምየጤናአገልግሎትጥራቱበተገልጋዩዕድሜ፣ፆታ፣ማ ህበራዊናኢኮኖሚያዊሁኔታእንዲሁምየመኖሪያቦታምክንያትየሚከ ሰቱልዩነቶችንማስወገድነው፡፡
- ጥራትያለውየጤናአገልግሎትሲባልደህንነቱየተጠበቀ፣አስተማማኝ ፣ተገልጋይተኮርውጤታማእናአገልግሎትለሚፈልጉሁሉፍትሐዊናግ ዜውንበጠበቀመልኩየሚሰጥአገልግሎትማለትነው፡፡

የጤናአገልግሎትፍትሐዊነትናጥራትለምንየትራንስፎርሜሽንአጀንዳሆነ?

- ኢትዮጵያየጤናአገልግሎትተደራሽነትንበማስፋፋትወሳኝየሆኑመለ ኪያዎችንበማሳካትረገድጉልህለውጥአሳይታለች፡፡
- ይህውጤትሊመጣየቻለውተጎድተውየነበሩየማህበረሰብክፍሎችን በተለይምየገጠሩንማህበረሰብየጤናሁኔታበማሻሻልነው፡፡
- ሆኖምበማህበረሰቡየኢኮኖሚ፣የትምህርትሁኔታናየመኖሪያቦታም ክንያትበህብረተሰቡየጤናሁኔታላይየሚታይልዩነትአሁንምአለ፡፡
- በጤናያለውኢ- ፍትሐዊነትጤናንከሚወስኑትሁኔታዎችናጤናንለመጠበቅናለማሻሻ ልየሚያስፈልግየሃብትተደራሽነትበተጨማሪየሰብዓዊመብትንከማ ስከበርአንጻርእንደውድቀትየሚታይነው፡፡
- በጤናውፍትሐዊነትንማስፈንሰብዓዊመብትንየማክበርጉዳይነው፡፡ በኢትዮጵያህገመንግስትላይበግልጽእንደተቀመጠውጤናየሁሉምዜ ጋህገመንግስታዊመብትነው፡፡

- <u>በጤናዉዘርፍየእድገትናትራንስፎርሜሽንዕቅዱአፈጻጸምወቅትፍት ሐዊነትንለማረጋገጥከወትሮውየበለጠጥረትማድረግይገባል።ይህ ምየሚከተሉትንጠቃሚነጥቦችያካትታል፡-</u>
  - እኩልተደራሽነትለመሰረታዊየጤናአገልግሎትፓኬጆች
  - እኩልተጠቃሚነትለእኩልፍላጎት
  - እኩልየአገልግሎትጥራትለሁሉም

<u>ጥራትናፍትሐዊነትበየደረጃውጠንካራናችሎታያለውመሪይፈልጋል</u>

- ጥራትናፍትሐዊነትማስጠበቅቀላልተግባርሆኖበአንድጀምበርየሚ መጣአይደለም።
- በየደረጃውጠንካራናችሎታያለውመሪ፣የአገልግሎትጥራትናፍትሐ ዊነትንለማረጋገጥጠንካራየሆነየማህበረሰብተሳትፎናድጋፍንይፈል ጋል።
- አመራሮችጥራትናፍትሐዊነትንማስፈንእንዲችሉየአመራርየስራላይ ስልጠናፕሮግራሞችተቀርጸውስራላይይውላሉ።
- የስልጠናፕሮግራሞቹግቦቹምየሚከተሉትናቸው፡-
  - የጤናአመራሮችንበአገልግሎትአሰጣጥላይልዩነትየሚያመጡ ምክንያቶችንእንዲረዱማድረግ፣መፍትሔማምጣትእንዲችሉ ማድረግእንዲሁምየጤናስርዓቱትልቅዋጋያለውአገልግሎትሊ ሰጥበሚችልመልኩትራንስፎርምማድረግየሚያስችልአቅምእ ንዲኖራቸውማስታጠቅ
  - አመራሮችተጨባጭጥቅምሊያመጡበሚችልመልኩእንዲሁ ምልዩነቶችንየሚቀንስስትራቴጂክዕቅድእንዲያዘጋጁማገዝ

- የጤናአገልግሎትፍትሐዊነትንከጤናአገልግሎትሪፎርምጋርየ ተናበበለማድረግበተለይምየጤናመድንስርዓትንከማስፋፋት ጋርተያይዞጥራትያለውአገልግሎትከጠንካራተቋማዊዝናእንዲ ሁምህብረተሰቡባለውዕምነትየሚጀመርነው፡፡

<u>የጥራትማስጠበቂያእርምጃዎች</u>

- አመራር
- መረጃ
- ህሙማንእናህብረተሰቡንማሳተፍ
- ቁጥጥርናስታንዳርዶች
- የተቋምአቅም፡
- የክብካቤሞዴል

<u>ጥራትናፍትሐዊነት…</u>

- በሚቀጥሉት 5 ዓመታትዘርፉየታዳጊክልሎችንእናበትልልቅክልሎችውስጥያሉዝቅተ ኛአፈጻጸምያላቸውንዞኖችአፈጻጸምበማሻሻልየጤናአገልግሎቶችን ትራንስፎርምበማድረግላይትልቅትኩረትይዟል፡፡
- ሁሉምኢትዮጵያዊጥራትያለውመሰረታዊአገልግሎትእንዲያገኝአዳ ዲስስትራቴጂዎችንየያዘዝርዝርፍኖተካርታይዘጋጃል፡፡
- የአገልግሎትተጠቃሚነትክፍተትላይበተከታታይመረጃየሚያመርት የፍትሐዊነትማዕከልወይምተቋምለማቋቋምያለውአቅምምይዳሰሳ ል፡፡

ሩህሩህ፣ተገልጋይንየሚያከብርናተንከባካቢየሆነየጤናባለሙያየማፍራት አጀንዳ

Because We Care!!!

ሩህሩህ፣ተገልጋይንየሚያከብርናተንከባካቢየሆነየጤናባለሙያ

- **ርህራሄየህመምተኛውችግርእንደራስማየትናለህመምተኛውየማዘን ውጤትሲሆንለሌሎችችግር/ጭንቀት/ህመምምላሽይሰጣል፡፡**

- ተንከባካቢ፣ተገልጋይንየሚያከብርናሩህሩህየሆነየጤናባለሙያየሚ ከተሉትአራትመሰረታዊባህርያትአሉት: -
  - ህመምተኞችንውስብስብየሆነስነልቦናዊ፣ማህበራዊእናኢኮኖ ሚያዊፍላጎቶችያላቸውሰብዓዊፍጡርመሆናቸውንየሚረዳእ ንዲሁምየህመምተኞችንችግርእንደራሱአይቶሰውንማዕከልያ ደረገአገልግሎትየሚሰጥባለሙያ፣
  - ከጤናቡድኑጋር፣ከህመምተኞችናከሌሎችጤናባለሙያዎችጋ ርውጤታማተግባቦትያለው፤
  - ለህመምተኞችናቤተሰቦቻቸውክብርየሚሰጥናበአገልግሎትና ውሳኔአሰጣጥላይእንዲሳተፉየሚያመቻች
  - በሙያቸውየሚኮሩ፤የህዝብናየአገርአገልጋይበመሆናቸውየሚ ረኩ

CRC is a Movement of Human-Centered Care

- ርህራሄየጎደለውየህክምናአገልግሎትህመምተኛንየሚያረካሊሆንአ ይችልም።
- ርህራሄየተሞላበትአገልግሎትየህመምተኛውንየግንኙነትናየዝምድ ናተፈጥሮአዊፍላጎትየሚመልስሲሆንህመምተኛውንበጥሞናማዳ መጥናያለበትንሁኔታናዕይታዎቹንለመረዳትፍላጎትማሳየትላይየተ መሰረተነው።
- ለአብዛኛውየህክምናባለሙያርህራሄየተሞላአገልግሎትየሚያስፈል ገውህክምናንለመለማመድመሰረታዊስለሆነ፣ከስነምግባርአንጻርተ ገቢእናሰብዓዊስለሆነብቻይመለስላቸዋል።ርህራሄየተሞላበትአገል ግሎትለጤናውጤቶች፣ወጪላይእናከአገልግሎትጋርየተያያዙሌሎች

መሰረታዊሁኔታዎችላይበጎተጽዕኖእንዳለውበርካታመረጃዎችያሳያሉ፡

Why CRC?

- በአገራችንጤናውስርዓትሙያቸውንበሙሉለህዝብአገልግሎትመሰዋዕትያደረጉናበሚያገለግሉትማህበረሰብየሚወደዱበርካታጤናባለሙያዎችመኖራቸውይታወቃል፡፡
- ነገርግንበርካታቁጥርያላቸውጤናባለሙያዎችህመምተኞችንእንደሰውሳይሆንእንደአንድኩነት(ኬዝ) ያዩዋቸዋል፡፡
- ለህመምተኞችናቤተሰቦቻቸውክብርአለመስጠትምየተለመደቅሬታነው፡፡
- በብዙጤናተቋማትተምሳሌትየሚሆንባለሙያባለመኖሩእንዲሁምሙያውንበክፍያውብቻመመዘንየጤናውንስርዓትወደዝቅተኛምርታማነትናከፍተኛወጪእንዲሁምየተገልጋዮችእርካታእየቀነሰእንዲሄድእያደረገነው፡፡
- በአብዛኛውሆስፒታሎቻችንውስጥሐኪሞችለተገልጋዮችሳያሳውቁየተመላላሽህክምናቀጠሮአቸውንይሰርዛሉ፤ቀዶጥገናዎችይሰረዛሉ፣
- በተኝቶህክምናየሚታከሙህሙማንምየነርሲንግእንክብካቤ (መርፌየመውጋትናአይቪበአግባቡአይሰጡም) ሕሙማንይህንአገልግሎትየሚያገኙትበተለምዶበቤተሰቦቻቸውወይምበአስታማሚያቸውነው፡፡
- ፋርማሲዎችለታማሚዎችመድሃኒትበሚሰጡበትወቅትምተገቢየሆነውንምክርየመስጠቱባህልእየጠፋመጥቷል፡፡

- የላቦራቶሪዎችጥራትቁጥጥርናውጤቱንከማጽደቃቸውበፊትባለሙያዎችመውሰድያለባቸውየጥራትማረጋገጫበሚጠበቀውመጠንስራላይእየዋለአይደለም።

ተንከባካቢ፣ተገልጋይንየሚያከብርናሩህሩህየሆነየጤናባለሙያማፍራት

- የጤናሳይንስተማሪዎችንከመመልመልአንስቶ፣
- የብዙሙያዘርፎችንየትምህርትስርዓትበማሻሻልናበስራላይያሉትንባለሙያዎችአስተዳደርንውጤታማማድረግንየሚጨምር
- ብዙእጆችንየሚፈልግተግባርነው።
- ይህአጀንዳበየደረጃውያሉትንየአመራሮችባለቤትነትናተሳትፎየሚጠይቅነው።ጤናባለሙያዎችሙያቸውንበተግባርላይእንዲያውሉየሚያስችልሁኔታዎችንየሚፈጥርአነቃቂመሪይፈልጋል።አርዓያየሆኑባለሙያዎችንመለየትናበእንቅስቃሴውላይማሳተፍሌላውጠቃሚተግባርነው።በአገርአቀፍ፣በክልልናተቋምደረጃጥሩስምያላቸውየጤናባለሙያዎችየዚህአጀንዳአምባሳደሮችሆነውይሾማሉ።እንዲሁምይህንአጀንዳእንዲያስተዋውቁድጋፍይደረግላቸዋል፡፡የጤናባለሙያዎችንመልካምገጽታለማሳወቅበብዙሃንመገናኛዎችየማስተዋወቅዘመቻይካሄዳል።ህሙማንናአጠቃላይህዝቡየዚህእንቅስቃሴአካልይሆናሉ።የላቀአፈጻጸምያስመዘገቡጤናባለሙያዎችንለማበረታታትናዕውቅናለመስጠትዓመታዊየጤናባለሙያዎችየዕውቅናመስጠትመድረክምይዘጋጃል፡፡ተንከባካቢ፣ተገልጋይንየሚያከብርናሩህሩህነትባህል፣በራስተነሳሽነትከውስጥየሚመነጭናከትውልድትውልድየሚተላለፍሌጋሲናየሚያኮራውርስሊሆንይገባዋል፡፡
- ከላይከተጠቀሱትበተጨማሪአጀንዳውንለማጉላትምቹየሆነየህግማዕቀፍበቦታውማድረግወሳኝነው።ይህምየህሙማንመብትናግዴታየያዘደንብንይጨምራል።ከመለኪያውአንጻርምስንመለከተውየጤና

ውአገልግሎትናእንክብካቤሰዎችንምንያህልበክብር፣በማዕረግናበር
ህራሄእያገለገለእንዳለማወቁአስፈላጊለውጥምንላይማምጣትእንደ
ሚያስፈልግለማወቅያስችላል፡፡ይህንአጀንዳለመተግበርምዝርዝርፕ
ሮጀክትይቀረጻል፡፡

- ተንከባካቢ፣ተገልጋይንየሚያከብርናሩህሩህየሆነየጤናባለሙያማፍራትየጤናሳይንስተማሪዎችንከመመልመልአንስቶ፣የብዙሙያዘርፎችንየትምህርትስርዓትበማሻሻልናበስራላይያሉትንባለሙያዎችአስተዳደርንውጤታማማድረግንየሚጨምርብዙእጆችንየሚፈልግተግባርነው፡፡ይህአጀንዳበየደረጃውያሉትንየአመራሮችባለቤትነትናተሳትፎየሚጠይቅነው፡፡ጤናባለሙያዎችሙያቸውንበተግባርላይእንዲያውሉየሚያስችልሁኔታዎችንየሚፈጥርአነቃቂመሪይፈልጋል፡፡አርዓያየሆኑባለሙያዎችንመለየትናበእንቅስቃሴውላይማሳተፍሌላውጠቃሚተግባርነው፡፡በአገርአቀፍ፣በክልልናተቋምደረጃጥሩስምያላቸውየጤናባለሙያዎችየዚህአጀንዳአምባሳደሮችሆነውይሾማሉ፡፡እንዲሁምይህንአጀንዳእንዲያስተዋውቁድጋፍይደረግላቸዋል፡፡የጤናባለሙያዎችንመልካምገጽታለማሳወቅበብዙሃንመገናኛዎችየማስተዋወቅዘመቻይካሄዳል፡፡ህሙማንናአጠቃላይህዝቡየዚህእንቅስቃሴአካልይሆናሉ፡፡የላቀአፈጻጸምያስመዘገቡጤናባለሙያዎችንለማበረታታትናዕውቅናለመስጠትዓመታዊየጤናባለሙያዎችየዕውቅናመስጠትመድረክምይዘጋጃል፡፡ተንከባካቢ፣ተገልጋይንየሚያከብርናሩህሩህነትባህል፣በራስተነሳሽነትከውስጥየሚመነጭናከትውልድትውልድየሚተላለፍሌጋሲናየሚያኮራውርስሊሆንይገባዋል፡፡
- ከላይከተጠቀሱትበተጨማሪአጀንዳውንለማጉላትምቹየሆነየህግማዕቀፍበቦታውማድረግወሳኝነው፡፡ይህምየህሙማንመብትናግዴታየያዘደንብንይጨምራል፡፡ከመለኪያውአንጻርምስንመለከተውየጤናውአገልግሎትናእንክብካቤሰዎችንምንያህልበክብር፣በማዕረግናበር

ህራሄእያገለገለእንዳለማወቁአስፈላጊለውጥምንላይማምጣትእንደ ሚያስፈልግለማወቅያስችላል፡፡ይህንአጀንዳለመተግበርምዝርዝርፕ ሮጀክትይቀረጻል፡፡

<u>የወረዳትራንስፎርሜሽን</u>

<u>The Engine of HSTP</u>

<u>የወረዳትራንስፎርሜሽንለምንአስፈለገ?</u>

- **የጤናውዘርፍየትራንስፎርሜሽንዕቅድከፍተኛርብርብንየሚጠይቅ፣ጥራትያለውናፍትኃዊአገልግሎትእንዲሰጥትራንስፎርምለማድረግበጣምየተለጠጠግብአስቀምጧል፡፡**
- **ይህዕውንየሚሆነውወረዳዎችአገርአቀፉንራዕይናየሕዝቡፍላጎትወደእውነታመቀየርየሚችሉናከፍተኛአፈፃፀምያላቸውተቋምማድረግሲቻልብቻነው፡፡**

- የወረዳትራንስፎርሜሽንየአገልግሎትሰጪዎችለሕዝቡያላቸውንተጠያቂነትበመጨመርናሕዝቡንበአገልግሎትአሰጣጡላይንቁአጋርእንዲሆንበማበረታታትአሁንላለውየአስተዳደርሥርዓትተጨማሪአቅምይሆናል፡፡
- አገሪቱበጤናውዘርፍእስካሁንባሳየችውውጤትበወረዳዎችመካከልከፍተኛየሆነየአፈፃፀምልዩነትመኖሩተስተውሏል፡፡
- ስለዚህምመሰረታዊየጤናአገልግሎቶችንሽፋን፣ፍትኃዊነትናጥራትበመጨመርናዘላቂነቱንበማረጋገጥየአፈፃፀምልዩነቱንማጥበብሁነኛተልዕኮሲሆንበወረዳትራንስፎርሜሽንአጀንዳውየሚተገበረውምይኸውነው፡፡

<u>የወረዳትራንስፎርሜሽን</u>

- የወረዳትራንስፎርሜሽንአጀንዳሦስትግልፅናእርስበርሳቸውየተሰናሰሉግቦችአሉት፡፡
  - ሞዴልቀበሌዎችንመፍጠርእና
  - የፋይናንስስጋትከለላበመስጠትመሰረታዊየጤናአገልግሎቶችንለሁሉምማሟላትናቸው።
  - ከፍተኛአፈጻጸምያላቸውየመጀመሪያደረጃጤናክብካቤአሃዶችንመፍጠር፣

ሞዴልቀበሌዎችንመፍጠር

- High coverage of model families
- Home-delivery free
- Open-defecation free
- Competency evaluation of model families
- Verification and Graduation of Model Kebeles

Financial Protection

- Establish and scale up community based health schemes
- All households are covered with CBHI
- Health and health system literacy
- Entitlement

High-Performing PHCUs

- Quality management
- Data for decision making at local l
- Full time and empowered PHCU di
- Strategy to turnaround low-performing PHCUs

■ **Effective governing boards**

■ **social accountability**

የመረጃአብዮት

የመረጃአብዮትማለትምንማለትነው?

- **የመረጃትራንስፎርሜሽንማለትማህበራዊናኢኮኖሚያዊዘርፎችንትራንስፎርምለማድረግየሚተላለፉውሳኔዎችንሊጠቅምየሚችልመረ**

ጃአሰባሰብ፣ትንታኔ፣አቀራረብእናስርጭትዘዴዎችናአካሄዶችላይያ ልተለመደመሻሻልማምጣትማለትነው፡፡ይህምከተለመደውየመረጃ አጠቃቀምመንገድካለውቴክኖሎጂጋርወደሚመጣጠንስልታዊወደ ሆነየመረጃአስተዳደርዘዴመቀየርንያጨምራል፡፡የመረጃአብዮትማ ለትጥሬዳታንናመረጃንመለወጥብቻአይደለም፡፡ስርነቀልየሆነመረጃ ላይያለውንአስተሳሰብናበመረጃአጠቃቀምላይተግባራዊየሆነየባህ ልእናየአስተሳሰብለውጥማምጣትንምይጨምራል፡፡

የመረጃአብዮትለምንየትራንስፎርሜሽንአጀንዳሆነ?

- ተገቢናወቅታዊጤናናጤናነክመረጃንመጠቀምበጤናውትራንስፎር ሜሽንሂደትውስጥመሰረታዊነገርነው፡፡
- በጤናውዘርፍበየደረጃውየሚተላለፉውሳኔዎችውጤታማየሚሆኑ ትበትክክለኛናአስተማማኝመረጃዎችሲታገዙብቻነው፡፡
- ውጤታማየመረጃአጠቃቀምበጤናውስርዓትበሁሉምደረጃዎችበጣ ምአስፈላጊነው፡፡
- አገልግሎትየሚሰጡተቋማትየውሳኔአሰጣጥናተቋማዊባህሪተቋማ ቱበሚሰበስቡትጥሬመረጃብዛትናጥሬዳታውንትርጉምወደሚሰጥ ናለውሳኔአሰጣጥወደሚያግዝየመረጃአብዮትለመፍጠርአቅምተጽ ዕኖያርፍበታል፡፡
- መሰረታዊየሆኑየጤናእናየጤናስርዓትመረጃለህዝቡተደራሽመሆኑየ ጤናአገልግሎትጥረቱንከማሻሻልአንጻርእኩልጠቀሜታአለው፡፡
- ወደድንገተኛአደጋዎችንአስተዳደርስርዓትስንመጣየመረጃአስፈላጊነ ትከመቸውምበበለጠይጎላል፡፡
- ጤናናጤናነክከሆኑአደጋዎችህዝቡንለመታደግክልላዊ፣አገራዊናዓለ ምአቀፋዊመረጃዎችጠቀሜታቸውየጎላነው፡፡

- የመረጃአስፈላጊነትየቁጥጥርስርዓቱንናየግዢአቅምንለማጠናከር ምይሰራል፡

በጤናውዘርፍየመረጃአብዮትንቀስቃሽኃይልምንድነው?

- የመረጃአብዮትበጤናውዘርፍእንዲካሄድሁለትዋናቀስቃሽኃይሎች ንመጥቀስይቻላል፡፡
- የመጀመሪያውበስፋትናበዓይነትእያደገየመጣውየጤናውዘርፍየመ ረጃፍላጎትሲሆንከዚህየፍላጎትመጨመርጀርባብዙምክንያቶችአሉ፡፡
  - አንዱምክንያትተለዋዋጭየሆነውስጣዊናውጫዊአካባቢዎች ምላሽለመስጠትበብዛትምበዓይነትምብዙመረጃስለሚያስፈ ልግዘርፉንውስብስብያደርገዋል፡፡
  - ለአብነትጥራትናተደራሽነትንማሟላት፣በኢኮኖሚውጤታማ በሆነከባቢመስራት፣መረጃያለውዜጋመፍጠርናየሲቪልማህበ ራትንናየግሉንዘርፍበሚገባማሳተፍየተለያየደረጃየመረጃአስ ተዳደርስርዓትየሚጠይቁተግባራትናቸው፡፡
  - ሌላውምክንያትዘርፉተጠያቂነትንናግልጸኝነትንባማከለመል ኩመስራትይጠበቅበታልየሚልየፖለቲካመነሻነው፡፡ውጤትን መሰረትያደረገተጠያቂነትናግልጸኝነትየሰፈነበትስርዓትለመዘ ርጋትሰፊናየተለያየዓይነትመረጃንየሚጠይቅነው፡፡
- ሁለተኛውቀስቃሽኃይልእያደገያለውየመረጃ፣ኮሙኒኬሽንናቴክኖሎ ጂከፈጠረውዕድልጋርየተያያዘነው፡፡የመረጃ፣ኮሙኒኬሽንናቴክኖሎ ጂየመረጃአስተዳደርስርዓትንየመረጃአብዮቱየጤናውንዘርፍከተለ መደውቴክኖሎጂወደዘመናዊናወቅቱንየጠበቀቴክኖሎጂእንዲሸጋገ ርያስገድዳል

የመረጃአብዮትለማምጣትምንያስፈልጋል?

- **የመረጃአሰባሰብን፣ማጠቃለልን፣ርፖርትአደራረግናትንታኔየማቅረብንባህልማሻሻል**
- **መረጃየመጠቀምባህልንማበረታታት**
- **የመረጃ፣የተግባቦትናቴክኖሊጂንማቀናጀት**
- **መረጃንለዕይታቅርብእናተደራሽነማድረግ**
- **የሰውኃብትንማሟላት**
- **የመረጃማረጋገጫናግብረመልስስርዓትማጠናከር**
- **ከተለያዩዘርፎችጋርበጋራመስራት**

□□□□□□□!!